

XVIII. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINA AİT BİR RAHT HAZİNESİ DEFTERİ

A Raht Treasury Book From The Second Half of the 18Th Century

Fatma ÜNYAY AÇIKGÖZ¹

Öz

At, Türk kültüründe törenlerin ve seferlerin önemli bir unsuru olmuştur. At ve at binit takımları (raht takımı) bayram, sünnet düğünü, ziyaret ve ziyafet gibi önemli günlerde Osmanlı padişahlarına sunulan hediyeler arasında yer almaktadır. Osmanlılarda at binit takımları gücün ve ihtişamın gösterilmesinde ön plana çıkan unsurlardandır. Teşrifatin uygulanmasında da atların ayrı bir önemi vardır. Hatta bu sebeple kimlerin hangi ata bineceği ve nasıl binit takımı kullanacağı kaidelere bağlanmıştır. Osmanlı maliyesinde iç hazinenin alt birimlerinden birini oluşturan raht hazinesi, padişahın at binit takımlarının muhafaza edildiği önemli bir hazinedir. Padişahlara sunulan hediyeler arasında yer alan süslü at takımları, iç hazinenin raht hazinesine dâhil edilerek, bu eşyalar raht hazinesi defterlerine tek tek ayrıntılı bir şekilde kaydedilmiştir. Çalışmamızda kullanacağımız defter, Osmanlı Arşivinde kayıtlı TSMA D. 155 numaralı Raht Hazinesi defteridir. Defter, H. 1174/M. 1761 ile H. 1184/M. 1770-1771 tarihleri arasında, yaklaşık on yıllık bir süreçte Sultan III. Mustafa'ya önemli zamanlarda sadrazam, darüssaade ağası, nişancı, yeniçeri ağası ve kaptan paşa gibi devlet erkânı tarafından takdim edilen ve sarayın raht hazinesine dâhil edilen at binit takımlarının kayıtlarını içermektedir. Bu çalışmada defterdeki kayıtlar transkribe edilip tasnif edilerek hangi vesilelerle kimlerin padişaha at binit takımı hediye ettiği ve bunların miktarı, varsa yıllar arasındaki değişimi ve nerelerde kullanıldıkları gibi hususlar ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, raht takımı, hazine

Abstract

The horse has been an important element of ceremonies and expeditions in Turkish culture. Horses and saddle set (raht gear) were among the gifts presented to Ottoman sultans on important occasions such as religious festivals, circumcision ceremonies, visits, and banquets. In the Ottoman Empire, horse riding gear is one of the prominent elements in showing power and magnificence. Horses also have a special importance in the implementation of the ceremony. For this reason, who will ride with horse and how to use riding gear subject to rules. The raht treasury, which is one of the sub-units of the internal treasury, is an important treasury where the sultan's horse riding gear is kept. The ornate horse harnesses, which were among the gifts presented to the sultans, were included in the raht treasury of the inner treasury, and these items were recorded in detail one by one in the raht treasury books. The notebook we will use in our study is the Raht Treasury notebook numbered TSMA D. 155, registered in the Ottoman Archives. The notebook contains records of horse riding equipment presented to Sultan Mustafa III by state officials such as the grand vizier, darüssaade agha, tevkii pasha, janissary chief and captain pasha at important times over a period of approximately ten years, and recorded by being included in the royal treasury of the palace (Between H. 1174/AD. 1761 H. and 1784/AD. 1770-1771). In this study, the records in the mentioned book will be transcribed and classified, and issues such as who gave saddle sets to the sultan on which occasions, their quantity, changes between years, if any, and where they were used will be revealed.

Keywords: Ottoman, saddle set, treasure

¹Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, ORCID No: 0000-0003-1101-1744, facikgoz78@hotmail.com.

GİRİŞ

Türk tarihinde at önemli bir yere sahiptir. At, Türkler tarafından günlük hayatta en fazla yararlanılan hayvandı. Atlı göçebe kültürde bütün faaliyetler at üzerinde gerçekleştiriliyordu. Sosyal hayatta at, binek hayvanı olarak pek çok faaliyetin merkezinde yer alıyordu. Avlanma, sürülerin otlatılması, sulanması, otlaktan otlağa, kışlaktan yaylağa götürülmesi ve yönlendirilmesi hep at sayesinde oluyordu. Cirit, çöğen gibi oyunlar da at üzerinde gerçekleşmekteydi. At, Türklerin sadece günlük hayatında değil, devlet hayatında da önemli bir yer teşkil etmiştir. Düşmanlar üzerine gerçekleştirilen akınlarda ve savaşlarda da hep at ön plana çıkmıştır. Diğer taraftan at, törenlerin de önemli bir unsuru olmuştur (Durmuş, 2021:2-5; Akcan, 2022: 903, Akcan: 2021).

Osmanlı saray teşrifatında atın önemli bir yeri vardı. Merasimlerde özellikle süslü at binit takımları, gücün ve ihtişamın gösterilmesinde ön plana çıkmıştır. Bu nedenle at ve at binit takımları hediyeleşmede de vazgeçilmez unsurlar arasında yer almıştır. Saray içi hediyeleşme yine teşrifat kuralları gereğince yapılmakta, kişiler konumları ve statülerine göre kürk, değerli kumaşlar, kuşak, kılıç, kitap, saat, ayna, at ve at takımları gibi çok çeşitli hediyeler sunmaktaydı. Bunlar arasında at ve at takımları için ayrı kayıtlar tutulmaktaydı. Ramazan Bayramı'nda sadrazam, yeniçeri ağası, kethüda bey ve kaptan paşa gibi devlet erkânının padişaha geleneksel olarak sundukları değerli hediyeler arasında, belirli sayılarda atlar ve at takımları bulunurdu. Bu hediyeler, baltacılar kethüdası aracılığıyla listelenerek padişaha gönderilirdi (Dingeç, 2011: 4). Arşiv belgelerinden anlaşıldığına göre hediye edilen eşyalar en ince ayrıntısına kadar defterlere kaydedilmekteydi.

Osmanlı Devleti'nde padişah saray veya köşklarinin olduğu yerlerde mutlaka atlar için ahırlar yer alırdı. Padişaha ve saray mensuplarına ait atların barındığı has ahur (resmî adı istabl-ı âmire) Topkapı Sarayı'nın ikinci kapısından girilince sol taraftaydı; burada atlardan başka deve, katır gibi yük hayvanları da bulunurdu. Bu teşkilât zamanla büyüyüp genişlemiştir. Saraydaki has ahurun, padişahın özel dairesini içine alan üçüncü avluya bir girişi vardır. Burada padişaha ve has kullarına ait 200 kadar seçkin at mevcuttu; iki atın bakımı bir seyise verilmişti. XX. yüzyıl başlarında Topkapı Sarayı'ndaki has ahur binası harem ağaları hastahanesi, bahçıvanlar koğuşu ve yakalı baltacılar ocağı olarak kullanılıyordu. Ayrıca İstanbul dışında Edirne ve Bursa'dan başka Selânik başta olmak üzere Rumeli ve Anadolu'nun bazı yerlerinde de saray atlarına ait ahırların varlığı bilinmektedir. Istabl-ı âmire'nin en büyük âmiri aynı zamanda Bîrun ağalarından olan mîrâhur idi. Has ahurun en önemli bölümlerinden biri de istabl-ı âmirenin üst odalarında yer alan raht-ı hümayun hazinesi idi (Özcan, 1999: 204). Raht at takımı, koşum anlamına gelmektedir (Parlatır, 2041: 1385). Değerli taşlarla süslenmiş eyer ve at takımlarının muhafaza edildiği bu hazinenin başında hazinedar bulunurdu. Raht-ı hümayun hazinedarı buradaki değerli eşyanın listesini tutar ve bunun bir suretini defterdarlığa verirdi. Raht hazinedarının bir başka önemli görevi de Başmuhasebe Kalemî'ne bağlı kâtibiyle birlikte raht hazinesinin hesaplarını tutmaktı. Raht-ı hümayun hazinesinde padişahın eyer takımlarıyla meşgul olan ve gerektiğinde bunları hazırlayıp ata vuranlara "rahtvan ağaları" veya "rahtvân-ı hâs" denirdi. Bunlardan başka her iki mîrâhurun emrinde emin, rûznâmeci, rûznâme halifesi ve voynuk kâtibi gibi görevliler vardı; ayrıca has ahura gelen arpa ve hassa çayırlardan biçilen otun malî kontrolünü yapan kâtipler bulunurdu. Devletin para sıkıntısı çektiği zamanlarda bazen has ahurdaki altın ve gümüş eşya Darphâne-i Âmire'de sikke haline getirilirdi (Özcan, 1999: 204).

Osmanlı Devleti'nde, atlar değerli eşyalarla süslenirdi. Teşrifata dair kaynaklara göre her biri elmas, yakut, inci gibi değerli taşlarla süslenmiş altın ve gümüş işlemeli at örtüleri, at başlıkları, at göğüslükleri ve eyerler gibi binit takımlarıyla donatılan atlar özellikle bayram ve düğün gibi merasimlerde göz kamaştırırdı. Osmanlı Devleti'ne çeşitli vazifelerle gelen yabancılar da gördükleri bu zenginliği ve ihtişamı eserlerinde dile getirmişlerdir. XVII. yüzyılda diğer hazinelerde olduğu gibi raht hazinesinin gelirlerinin büyük bir kısmını ziyafet, ziyaret, bayram, düğün ve nevrüz gibi özel günlerde padişaha devlet ricali tarafından takdim edilen hediyeler oluştururdu. Bu hazinenin bir kaynağı da devlet ricalinden olanların vefat etmesi halinde muhaleffât yoluyla eşyalarının hazineye kalmasıdır (Özdemir, 2020: 435, 439-440). Giderlerin büyük bir kısmını yine hediyeler oluştururdu. Zira çeşitli merasimlerde devlet adamlarına, önemli görevlere atananlara ve yabancı devlet adamlarına gönderilen armağanların büyük bir kısmı donanmış atlar ve ihtişamlı raht takımlarından oluşmaktaydı (Dingeç, 2013: 224).

Bu değerli eşyalar raht hazinesinde muhafaza edilir ve hazineye giren ve çıkan at binit takımları başmuhasebe kalemi tarafından atanan raht hazinesi kâtibi tarafından ayrıntılı bir şekilde defterlere kaydedilirdi. Bu ayrıntılar arasında kumaşların renkleri, türleri, desenleri, işlemeleri; kullanılan malzemenin türü (altın, gümüş gibi), üzerlerindeki mücevherlerin büyüklüğü, ağırlığı ve süslemeleri belirtilirdi. Raht hazinesinde bulunan eşyalar zaman zaman kontrol edilirdi. Bu kontrollerin bir kısmı hazinedar değişiminde devir teslimi sırasında yapılırken; bir kısmının kontrolü ise eşyaların durumunu tayin etmek, eski ve bozuk olanları tespit etmek üzere olurdu. Ayrıca padişah için seçmek gerektiğinde de rahtlar kontrol edilirdi (Dingeç, 2013: 217, 222).

Raht hazinesi iç hazinenin önemli bir kısmını oluştururdu. Osmanlı maliyesinde dış ve iç hazine olmak üzere iki tür hazine vardı. Devlet iktisat ve maliyesini ilgilendiren dış hazineye Mirî Hazine, Divân-ı Hümayûn Hazinesi, Hazine-i Birun ve Taşra

Hazinesi de denirdi. Kayıtları ruznamçe kalemi tarafından tutulup, yönetim sorumluluğu sadrazamın ve defterdarın üzerindeydi ve iç hazineden daha çok önem taşırdı. Bu hazinenin gelir ve giderleri devletin gelir ve giderleri yani devletin bütçeleri idi. Sultanın özel geliri ise hazinedârbaşının emrindeki İç hazine (Hazine-i Enderûn, Hazine-i Hassa) diye adlandırılan sarayın iç bölümlerinden birinde saklanırdı. İç hazinenin kendi içinde bölümleri vardı. Bunlar bodrum hazinesi, ifraz hazinesi, hil'at hazinesi (dış enderûn hazinesi), çilhane hazinesi, has ahûr hazinesi (stabl-ı amire ya da raht hazinesi) ve ceyb-i hümayûn (harem-i hümayûn) hazinesi gibi adlandırılan alt birimlerdi (Tabakoğlu, 1985: 36; Uzunçarşılı, 1978: 73-82).

Belirli gelirler iç hazineye alınır, değerli eşyalar burada korunurdu. İç hazineden çıkışlar padişahın emri ve bilgisi altında yapılırdı. Bu hazine, padişah için bir örtülü ödenek rezervi şeklinde kullanıldığı gibi Dış Hazine için de bazen bir destek hazinesi bazen de bir kredi kurumu vasfıyla bir çeşit merkez bankası görevini görmekteydi. İhtiyaç zamanlarında ve başka imkân olmadığında, ödeme sıkıntısını gidermek ve bunalımı atlatmak için iç hazine, dış hazineye borç vererek ikrazda bulunabilirdi (Tabakoğlu, 1985: 35-37). Bu işlemler ilgili defterlere kaydedilirdi.

Raht hazinesine çeşitli sebeplerle dâhil olan ve hazineden çıkan eşyalar için defterler tutulmuştur. Bu defterlerde bayramlar, nevruzlar, ziyafetler ve av seferlerigibi önemli zamanlarda padişahlara sadrazam, yeniçeri ağası, darüssaade ağası, valide sultan ve valide sultan kethüdâsı gibi kişiler tarafından hediye edilen altın ve gümüşlü başlıklar, üzengiler ve eyer örtüleri gibi süslü at takımları ile bazı silahların kaydı bulunmaktadır. Pîşkeşin kimden, hangi vesileyle geldiği ve tarihi belirtildikten sonra tek tek süslü eyer takımları üzerlerindeki her bir yakut ve zümrüt taş en ince ayrıntısına kadar kaydedilirdi. Zaman zaman hediye edilmek üzere ya da bozulup yeniden yapılması gibi nedenlerle raht hazinesinden çıkarılan eşyalar, defterlerde her bir eşyanın yazılı olduğu kısımda belirtilirdi (Açıkgöz, 2012; Açıkgöz, 2018: 393-394.)

Enderun hazinesi defterleri ile ilgili çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bunlar arasında raht hazinesi ile ilgili olanlar da bulunmaktadır. İç hazine ile ilgili bazı çalışmalar şunlardır: Kadir Arslanboğa'nın Osmanlı Devleti'nde İç Hazine arcamaları (1649-1680) isimli çalışmasında, enderun hazinesine ait bir defterden hareketle yapılan harcamalar ele alınmıştır (Arslanboğa, 2014). Yardım'ın iç hazine defterleri ile ilgili makaleleri bulunmaktadır (Yardım, 2019: 2023). Açıkgöz tarafından yapılan XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde hediye ve hediyeleşmenin ele alındığı doktora tezinde de çok sayıda Enderun hazinesi defteri incelenmiştir (Açıkgöz, 2012). Ayrıca konuyla ilgili yüksek lisans tezleri de bulunmaktadır (Sönmez, 2001; Temür, 2019; Karlav, 2019). Fatih Özdemir'in XVII. yüzyıla ait ve Emine Dingec'in ise XVIII. yüzyıla ait raht hazinesi defterinden hareketle at binit takımlarını ele aldıkları makaleleri bulunmaktadır (Özdemir, 2020; Dingec, 2011; Dingec, 2013). Bunlardan Dingec'in çalışması Osmanlı Devleti'nde özellikle saray teşrifatında atın önemine işaret ederek has ahurda bulunan at binit takımlarının cinsleri, malzemeleri, renkleri ve işlemeleri gibi çeşitli özelliklerdeki ayrıntıları içermektedir.

Çalışmamıza konu olan defter, Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde 155 numara ile kayıtlı ve 15x42 cm ebadındadır. Osmanlı Arşivi'nde numaralama usulü varaktır. Toplam 75 varaktan oluşan, ebrulu ve ciltli deftere 13 dijital görüntü olarak erişilebilmektedir. Arada çok sayıda boş sayfalar bulunmaktadır. Bunlar 1a-3a, 13a-67a ve 68a-78b aralıklarındadır. Defterin dış kabında "*Has oda hazinesine mevcut hediye keşide kılınan at ve bargir rahtları defteridir*" ibaresi bulunmaktadır. İlk sayfasının başı ise "*Halâ hazine-i has odada mevcut olan sim bisat, esb ve bargir takımlarıdır*" şeklinde başlamaktadır. Daha sonra Hicrî 1174 senesi Şaban ayından itibaren hediye sunulan eşyalar hazineye girişine göre kimden ve hangi vesile ile geldiği belirtilerek listelenmiştir. Bunlar bayramlarda, ziyaretlerde, Şehzade Mehmet ve Fatma Sultan'ın doğumlarında sadrazam, Şehzade Numan'ın cenazesinde, kaptan-ı derya, darüssaade ve yeniçeri ağaları, tevkii ve defterdar taraflarından rikâb-ı hümayûna hediye edilen eşyaların kayıtlarıdır. 1174'ten 1184 yılına kadar has ahırdan getirilerek has oda hazinesinde korunan ve mevcut bulunan yaldızlı ve gümüşlü raht takımlarının özellikleriyle cins ve miktarını muhtevi kayıtları içeren defterin son sayfasında ise 1184 yılı muharreminde hazineden yapılan bazı ihsanların kaydı bulunmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada Osmanlı Arşivinde Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi alt fonunda yer alan TSMA. D.155 numaralı defterdeki kayıtlar incelenmiş ve hediyelerin hazineye geliş tarihleri itibarıyla hediyein ne zaman, hangi vesile ile kim tarafından padişaha sunulduğu ve hediye edilen eşyanın türüne göre tablolar oluşturulmuştur. Her bir yıl için tablolar ayrı ayrı olup tasnif başlıkları şu şekilde yapılmıştır. Hediyein padişaha verilmiş ya da eşyanın hazineye gelişi için "geliş zamanı" ve hediyein kim tarafından verildiği için ise "kimden geldiği" başlığı kullanılmıştır. Eşyalar için ise belgedeki gibi tasnif edilmiş "raht/başlık, palan ve reşme", "rikâb, "gaddâre", "eyer" ve "kesme" başlıkları verilmiştir. Eşyaların miktarı ise yanlarına belirtilmiştir. Tasnif edilen bu bilgilere göre her sene Has ahur hazinesine hediye yoluyla dâhil olan raht, başlık, palan, reşme, rikâb, gaddâre, eyer, hâşe, kesme gibi at koşum takımlarının cinsi ve miktarı, fizikî özellikleri, hangi sıklıkta ve hangi devlet ricali tarafından pîşkeş takdim edildiği görülebilmektedir. TSMA, D. 155 numaralı defterde hediye

kalemlerinin üzerine düşülen açıklamalar “teslim edildi”, “ihsan edildi” gibi ileri tarihte eşyanın durumu hakkında bilgi vermektedir. Bu tür açıklamalar çalışmamızda dipnotlarda gösterilmiştir. Keza eşyaların anlamları ile ilgili açıklamalar da dipnotlarda verilmiştir. Her bir tablonun verileri tablo sonunda özetlenmiş, sonuçbölümünde ise genel bir değerlendirme yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. H. 1174 Yılında Has Ahur Hazine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ² ve reşme ³	Rikâb ⁴	Gaddâre ⁵	Eyer ⁶	Kesme ⁷
Ziyafet (Şaban ayında)	Sadrazam	Zırh enselikli yıldızlı ⁸ sim ⁹ kemer raht, başlık ve palan	Yıldızlı sim rikâb, çift 1	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Haşhaşı atlas ¹⁰ yıldızlı sim kabaralı kesme (hâşe ¹¹ ile), 1
Ramazan Bayramı	Sadrazam	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık (biri palan ile biri reşme ile), 3 ¹²	Yıldızlı sim rikâb, 3 çift,	Yıldızlı at gaddâresi, 3	Simli eyer, 3	Biri gümüş atlas üzerine ve ikisi Beyaz diba ¹³ üzerine yıldızlı sim kabaralı ¹⁴ kesme, 3hâşe, 1
1174 Ramazan Bayramı	Kaptan Paşa	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve palan, 1 ¹⁵	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Sincâbî diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
1174 Ramazan Bayramı	Yeniçeri Ağası ¹⁶	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Camgöbeği atlas Londra yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
1174 Ramazan Bayramı	Defterdar ¹⁷	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Sincâbî diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
1174 Kurban Bayramı	Sadrazam ¹⁸	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık, 2	Yıldızlı sim rikâb, 2 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Yıldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri pembe diba üzerine hâşe ile ve diğeri leylaki

²Palan: Binek hayvanlarının sırtına konulan bir tür semer (Parlatır, 2014: 1334).

³Reşme/rişme: Zincirden gem (Parlatır, 2014: 1415).

⁴Rikâb: “Ata binmeye yaran demir ayaklık, üzeni” (Parlatır, 2014: 1413).

⁵Gaddâre: “Ağır ve iki tarafı keskin bir tür kılıç” (Parlatır, 2014: 482).

⁶Eyer: Binek hayvanlarının sırtına konulan ve binicinin oturmasına yarayan nesne (TDK, Güncel Sözlük)

⁷Kesme: At eyer örtüsü (haşa, gaşya) (Dingeç, 18. Yüzyılda atların binit takımları 2011: 5)

⁸Yıldız: Altın veya gümüş rengi vermek için çeşitli maddelerin üzerine sürülen veya yapıştırılan altın ve gümüş suyu veya bunların benzeri (Parlatır 2014: 1811).

⁹Sim: Gümüş; gümüşten yapılmış; gümüş benzeri sırma veya maden (Parlatır 2014: 1513).

¹⁰Atlas: Üstü ipek, altı pamuk parlak sık dokunmuş bir kumaş türü (Parlatır 2014: 119; Açıkğöz, 2021: 11).

¹¹Hâşe: Uzun ve saçaklı at eyer örtüsü (haşa, gaşya) (Dingeç, 18. Yüzyılda atların binit takımları 2011: 5).

¹²Birisi Prusya cânibine hediye-i hümayun ile irsâl olundu. Fî L. (Şevval) sene 1176 (Nisan/Mayıs 1763). Diğeri ise Şeyhülislam Veli efendiye ihsan-ı hümayun buyuruldu. Fî R. (Rebiü'l-evvel) sene 1174 (Ekim/Kasım 1760) (TSMA, D. 155, s. S. 3/b). Gümüş atlas üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme ise veziroğluna teslim edildi. Fî S. Safer sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765) (TSMA, D.155, 4/a).

¹³Dibâ: Dalli, çiçekli desende ipektin yapılan Hint kumaşı (Parlatır, 2014: 344).

¹⁴Kabara: Altın veya gümüşten kabartma suretiyle yapılan oyma çiçeklere bu isim verilirdi. Çeyiz, kadife ile kaplanmış çekmeceler, mumluklar, nalınlar ve el aynaları gibi eşyaların üzerine altın veya gümüşten yapılan süslemeler. Başı yuvarlak çivi (Açıkğöz, 2021: 37; Parlatır, 2014: 808).

¹⁵“Veziroğlu kullarına teslim olundu, Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)” (TSMA, D. 155, s. S. 3/b).

¹⁶“Veziroğlu kullarına teslim olundu, Fî S.(Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)” (TSMA, D. 155, s. S. 4/a).

¹⁷“Sadrazam Ragıb Mehmed Paşa hazretlerine ihsan-ı hümayun buyuruldu. Fî S. (Safer) sene 1176 (Ağustos/Eylül 1762)” (TSMA, D. 155, s. S. 4/a).

¹⁸“Veziroğlu kullarına teslim olundu, Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)” (TSMA, D. 155, s. S. 4/a).

takım (biri palanlı
ve biri reşmeli)

diba
üzerine pembe
kesme)

Bu tabloda altı kayıt bulunmaktadır ve ilk kayıt sadrazamın padişaha sunduğu ziyafet pîşkeşine aittir. 1174 yılı Şaban ayından başlamaktadır ve 1761 yılının Şubat ve Mart aylarına denk gelmektedir. Son kayıt ise Kurban Bayramı'nda sadrazam tarafından sunulan hediyeleri içermektedir. Kurban Bayramı, hicrî takvime göre Zilhicce ayındadır. Kayıtlara bakıldığında bu yılın son kaydında herhangi bir ay adı verilmemiştir. Bu hediyelerin 1761 yılının yaz aylarında hazineye dâhil edildiğini söyleyebiliriz. Ramazan Bayramı'nda, sadrazam 3 raht takımı sunarken kaptan paşa, yeniçeri ağası ve defterdar 1'er takım sunmuşlardır. 1761 yılında Kurban Bayramı'nda ise sadrazam 2 raht takımı sunmuştur. Her bir takım genel olarak zırh enselikli sim kemer raht, başlık, reşme, palan, yıldızlı sim rikâb, yıldızlı at gaddâresi, simli eğer, yıldızlı sim kabaralı kesme ve hâşeden oluşmaktadır. Bazı takımlarda reşme, palan ve hâşe bulunmamaktadır. Eyer örtüleri atlas ve diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesmedir. Sadrazamın sunduklarında hâşe de vardır. Bu takımlar ziyafet, bayram pîşkeşlerinden oluşmaktadır.

Tablo 2. H. 1175 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eğer	Kesme
Ramazan Bayramı	Sadrazam ¹⁹	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık, 2 /biri palanlı ve biri reşmeli)	Yıldızlı sim rikâb, 2 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Yıldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri Kırmızı çuka üzerine hâşe ile ve diğeri kurşunî diba üzerine kesme)
Ramazan Bayramı	Kaptan Paşa	Yıldızlı zırh enselikli sim kemer raht, başlık ve reşme, 1 ²⁰	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Çiçekli al hara üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Zeynep Sultan	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme ²¹	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Gümüşî dibâ üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Yeniçeri Ağası	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve palan, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Leylâkî dibâ üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Defterdar	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Leylâkî dibâ üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
Kurban Bayramı	Sadrazam ²²	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2 (birinde palan var)	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Biri pembe dibâ üzerine diğeri beyaz diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1 (beyaz olan kesme ile)

¹⁹"Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA, D. 155, s. S. 4/a).

²⁰"Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA, D. 155, s. S. 4/b).

²¹"Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA, D. 155, s. S. 4/b).

²²"Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. S. 5/a).

1175 senesine ait altı kayıt bulunmaktadır. İlk kayıt Ramazan Bayramı'na aittir. 1175 yılı ramazan ayı Mart/Nisan 1762'ye denk gelmektedir. Son kayıt ise Kurban bayramı'na aittir. Ramazan Bayramı'nda ve Kurban Bayramı'nda sadrazam 2'şer tane raht takımı sunarken kaptan paşa, Zeynep Sultan, yeniçeri ağası ve defterdarın birer raht takımı sunduğu görülmektedir. Her bir takım genel olarak zırh enselikli sim kemer raht, başlık, reşme, palan, yıldızlı sim rikâb, yıldızlı at gaddâresi, simli eğer, yıldızlı sim kabaralı kesme ve hâşeden oluşmaktadır. Bazı takımlarda reşme, palan ve hâşe bulunmamaktadır. Kesmeler dibâ, hâre ve çuka olup sadrazamın sunduğu eyer örtülerine ilave olarak hâşe de bulunmaktadır.

Tablo 3. H. 1176 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eğer	Kesme
Ramazan Bayramı	Sadrazam ²³	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık (biri palan ile biri reşme ile), 3	Yıldızlı sim rikâb, 3 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 3	Simli eyer, 3	Biri şarabî atlas üzerine, biri çiçekli al hare üzerine ve diğeri sincabî diba üzerineyıldızlı sim kabaralı kesme, 3 (sincabi olan bargir ²⁴ kesmesi, çiçekli olan hâşe ile)
Ramazan Bayramı	Tevki'î ²⁵	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve palan, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 3	Güvez ²⁶ atlas üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme (hâşe ile), 1
Ramazan Bayramı	Kaptan Paşa ²⁷	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 3	Gümüş çiçekli hara üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Yeniçeri Ağası ²⁸	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Atlas üzerine sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Defterdar ²⁹	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Pembe diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Has odadan Başçukadarın hazineye getirdiği ³⁰	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Gümüş çuka üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1

²³"Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 5/a). Sincabî diba üzerine yıldızlı sim kabaralı bargir kesmesi Prusya hanına hediye-i hümayun olarak gönderilmiştir. Şevval 1176 (Nisan/Mayıs 1763) (TSMA D. Nr. 155, s. 5/a).

²⁴Bargir: Beygir, yük taşıyan hayvan (Parlatır, 2014: 157)

²⁵"Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 5/a).

²⁶Güvez: Gügez, koyu ve mora çalan kırmızı (Parlatır, 2014: 538).

²⁷Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 5/a).

²⁸Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 5/a).

²⁹Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 5/b).

³⁰"Veziroğlu kullarına teslim olundu. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 5/b).

Kurban Bayramı	Sadrazam ³¹	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık (biri palan ile biri reşme ile), 6	Yıldızlı sim rikâb, 6 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 6	Simli eyer, 3	Çiçekli al hare üzerine, diba üzerine, beyaz diba ve pembe diba üzerine yıldızlı sim kabaralı, biri yeşim kabaralı kesme, 6 (2 tanesi bargir kesmesi, çiçekli olan hâşe ile)
----------------	------------------------	---	----------------------------	--------------------------	---------------	--

Hicrî 1176 senesinde bayramlara ait yedi kayıt bulunmaktadır ve Miladî 1763 yılına denk gelmektedir. Ramazan Bayramı'nda, sadrazam 3 raht takımı sunarken tevkiî, kaptan paşa, yeniçeri ağası ve defterdar 1'er takım sunmuşlardır. Kurban Bayramı'nda ise sadrazam 6 raht takımı sunmuştur. Kayıtlardan biri Ramazan Bayramı'nda has odadan başçukadarın raht hazinesine getirdiği raht takımını oluşturmaktadır. Her bir takım genel olarak zırh enselikli sim kemer raht, başlık, reşme, palan, yıldızlı sim rikâb, yıldızlı at gaddâresi, simli eğer, yıldızlı sim kabaralı kesme ve hâşeden oluşmaktadır. Bazı takımlarda reşme, palan ve hâşe bulunmamaktadır. Eyer örtüleri atlas, çuka, hâre ve dibâ üzerine yıldızlı sim kabaralı kesmedir. Sadrazamın sunduklarında hâşe de vardır. Bu takımlar ziyafet, bayram pîşkeşlerinden oluşmaktadır.

Tablo 4. H. 1177 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Olarak Gelen At Binit Takımları

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eğer	Kesme
Ramazan Bayramı	Sadrazam ³²	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık(biri palan ile biri reşme ile), 3	Yıldızlı sim rikâb, 3 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 3	Simli eyer, 3	Pembe diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 3 (biri hâşe ile ve biri bargir kesmesi)
Ramazan Bayramı	Darüssaade Ağası ³³	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2	Yıldızlı sim rikâb, 2 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Atlas üzerine ve mavi atlas üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 2
Ramazan Bayramı	Kaptan Paşa	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Beyaz diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Yeniçeri Ağası ³⁴	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Gümüşü diba üzerine sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Defterdar Emin Efendi ³⁵	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Pembe diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme,

³¹Biri ağa bahçesi binişinde (gezişinde) Sadrazam Mustafa Paşa, padişahın huzuruna geldiğinde ihsan edilmiştir (Ramazan sene 1179-Temmuz/Ağustos 1765). Bir diğeri mühr-i hümayun i'ta edildiğinde Sadrazam Mustafa Paşa'ya hediye edilmiştir (Cemaziyelahir 1177-Aralık/Ocak 1763/1764). İkisi ise Veziroğluna teslim edilmiştir (Safer 1179-Temmuz/Ağustos 1765) (TSMA D. Nr. 155, s. 6/a, 6/b).

³²"Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 6/a).

³³"Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 6/a).

³⁴Mezbur takım vezir-i mükerrem Mustafa Paşa'ya ihsan edilmiştir (TSMA D. Nr. 155, s. 6/b).

³⁵Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 6/b).

Nişan getirdiğinde	Sadrazam Mustafa Paşa ³⁶	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Atlas üzerine yıldızlı sim kabaralı müşebbek ³⁷ şerit saçaklı kesme
Kurban Bayramı	Sadrazam Mustafa Paşa ³⁸	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık (biri palan ile biri reşme ile), 3	Yıldızlı sim rikâb, 3 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 3	Simli eyer, 3	Gümüşî diba üzerine, atlas üzerine ve pembe diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme (atlas üzerine olan hâşe ile), 3
Kurban Bayramı	Darüssaade Ağası ³⁹	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2	Yıldızlı sim rikâb, 2 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Gümüşî diba üzerine ve pembe diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 2 (ikincisi bargir kısmesi)

Hicrî 1177 yılı Kurban ve Ramazan Bayramları ile Sadrazam Mustafa Paşa'nın nişan getirmesine ait sekiz kayıt bulunmaktadır ve 1764 yılına denk gelmektedir. Ramazan Bayramı'nda, sadrazam 3 raht takımı sunarken; kaptan paşa, yeniçeri ağası ve Defterdar Emin Efendi 1'er takım sunmuşlardır. Sadrazam nişan getirdiğinde 1 raht takımı pîşkeş sunmuştur. Kurban Bayramı'nda Sadrazam Mustafa Paşa 3 raht takımı, Darüssaade Ağası ise 2 raht takımı hediye etmiştir. Takımlar diğerlerinde olduğu gibi zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık, reşme, palan, yıldızlı sim rikâb, yıldızlı at gaddâresi, simli eğer, yıldızlı sim kabaralı kesme ve hâşeden oluşmaktadır. Eyer örtüleri atlas ve dibâ üzerine yıldızlı sim kabaralı kesmedir. Sadrazamın sunduklarında yine ayrıca hâşe bulunmaktadır.

Tablo 5. H. 1178 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eğer	Kesme
Cenaze	Sadrazam Mustafa Paşa ⁴⁰	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2	Yıldızlı sim rikâb, 2 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Al çuka üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri bargir kısmesi)
Ramazan Bayramı	Sadrazam Mustafa Paşa ⁴¹	Yıldızlı sim kemer raht, başlık(biri palan ile biri reşme ile), 3	Yıldızlı sim rikâb, 3 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 3	Simli eyer, 3	Pembe diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 3 (biri hâşe ile ve biri bargir kısmesi)
Ramazan Bayramı	Darüssaade Ağası ⁴²	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2	Yıldızlı sim rikâb, 2 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Pembe diba üzerine ve kurşunî yıldızlı sim kabaralı

³⁶"Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 6/b).

³⁷Müşebbek: Ağ biçiminde örgü yapılmış olan (Parlatır, 2014: 1207).

³⁸Biri bayram için Darüssaade Ağası kâtibi Süleyman Efendi'ye (Ramazan 1183-Aralık/Ocak 1769/1770) biri ise veziroğluna (Safer 1179-Temmuz/Ağustos 1765) teslim edilmiştir (TSMA D. Nr. 155, s. 6/b).

³⁹"Biri bayram için Darüssaade Ağası kâtibi Süleyman Efendi'ye teslim edilmiş (Ramazan 1183-Aralık/Ocak 1769/1770) ve diğeri sadrazamzadelerin sünnet düğününde sadrazam Mustafa Paşa'ya ihsan edilmiştir. Fî N. sene 184 (Aralık/Ocak 1770/1771)" (TSMA D. Nr. 155, s. 7/a).

⁴⁰"Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 7/a).

⁴¹"Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 7/a).

⁴²"Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 7/b).

						kesme, 2 (biri bargir ksmesi)
Ramazan Bayramı	Defterdar Efendi ⁴³	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Leylakî diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
Padişah Zeynep Sultan'ın sarayına teşrif edince	Kimin sunduğu belli değil ⁴⁴	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Pembe diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1
Kurban Bayramı	Sadrazam ⁴⁵	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2	Yıldızlı sim rikâb, 2 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Pembe diba üzerine ve kurşunî diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri bargir kesmesi)
Kurban Bayramı	Mehmed Paşa ⁴⁶	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2	Yıldızlı sim rikâb, 2 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Kurşunî ve beyaz diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri haşe ile ve diğeri bargir kesmesi)
Kurban Bayramı	Darüssaade Ağası ⁴⁷	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2	Yıldızlı sim rikâb, 2 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Kurşunî ve pembe diba üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri bargir kesmesi)
Padişah Saliha Sultan'ın sarayına teşrif ettiğinde	Kaptan Mehmet Paşa ¹	Zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yıldızlı sim rikâb, 1 çift	Yıldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Beyaz atlas üzerine yıldızlı sim kabaralı kesme, 1

Bu tablodaki veriler, hicrî 1178 yılında has ahur hazinesine dâhil edilen raht takımları, cenaze pîşkeşi ile padişahın Zeynep Sultan'ın ve Saliha Sultan'ın sarayına teşrifi ile bayramlar için sunulan pîşkeşleri içermektedir ve dokuz kayıt mevcuttur. İlk kayıt 1178 yılı recep ayına aittir. 1764 Aralık ile 1765 Ocak aylarına denk gelmektedir. Şehzade Sultan Numan'ın vefatında (1764) cenazesi vesilesiyle Sadrazam Mustafa Paşa, 2 şer raht takımı pîşkeş çekmiştir. Ramazan Bayramı'nda sadrazam 3 raht takımı sunarken, darüssaade ağası 2 takım ve defterdar efendi 1 takım raht sunmuşlardır. Padişah Zeynep Sultan'ın sarayına teşrif ettiğinde ise 1 raht takımı kimin tarafından sunulduğu belli olmayıp, hazineye dâhil edilmiştir. Kurban Bayramı'nda Sadrazam Mustafa Paşa, Mehmet Paşa ve darüssaade ağası 2'şer raht takımı hediye etmiştir. Saliha Sultan'ın sarayına teşrif eden padişaha, Kaptan Mehmet Paşa 1 raht takımı hediye etmiştir. Takımlar yine zırh enselikli yıldızlı sim kemer raht, başlık, reşme, palan, yıldızlı sim rikâb, yıldızlı at gaddâresi, simli eğer, yıldızlı sim kabaralı kesme ve hâşeden oluşmaktadır. Eyer örtüleri çuka, atlas ve dibâ üzerine yıldızlı sim kabaralı kesmedir. Sadrazamın Ramazan Bayramı'nda sunduğu takımda kesmenin yanı sıra hâşe de bulunmaktadır.

Tablo 6. 1179 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları

⁴³Kırım hanı Selim Giray asitaneye geldiğinde tarafından verilmek için Kaimmakam Paşa'ya verilen üç takımdan biridir (Kesmesi Ragıp Paşa'dan)". Ramazan 1183 (TSMA D. Nr. 155, s. 7/b).

⁴⁴"Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA D. Nr. 155, s. 7/b).

⁴⁵Biri Veziroğluna teslim edilmiş (Safer 1179-Temmuz/Ağustos 1765); diğeri ise padişahın huzuruna çıktığında Kırım hanı Selim Giray'a ihsan edilmiştir (Muharrem 1179-Haziran/Temmuz 1765) (TSMA D. Nr. 155, s. 7/b).

⁴⁶Biri Veziroğluna teslim edilmiştir. Safer 1179 (Temmuz/Ağustos 1765) (TSMA, D. Nr.155, 8/a).

⁴⁷"Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA, D. Nr.155, s. 8/a).

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eğer	Kesme
Ramazan Bayramı ⁴⁸	-	Yaldızlı sim kemer raht, başlık, 9 takım; reşme ve palan 7	Yaldızlı sim rikâb, 9 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 9	Simli eyer, 9	Yaldızlı sim kabaralı kesme, 9 ⁴⁹
Şaban ayında	Darüssaade Ağası ⁵⁰	Yaldızlı sim müşebbek kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Güvez kadife üzerine aşağıkârı kılattan işleme kesme, 1
Kurban Bayramı	Sadrazam Muhsin Mehmet Paşa	Yaldızlı sim kemer raht, başlık ,palan ve reşme, 3	Yaldızlı sim rikâb, 3 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 3	Simli eyer, 3	İkisi pembe diba üzerine ve biri gümüşî atlas üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 3 (biri hâşe ile ve biri bargir kesmesi)
Kurban Bayramı	Darüssaade Ağası ⁵¹	Yaldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Biri pembe diba üzerine ve diğeri mor diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri bargir kesmesi)

H. 1179 (M. 1766) yılına ait dört kayıttan üçü bayramlarda sunulan raht takımlarına aittir. Şaban ayında darüssaade ağasının hazineye dâhil edilen pîşkeşi de bir diğer kayıttır. Ramazan Bayramı'nda diğer yıllardan farklı olarak sadrazamın 9 raht takımı sunduğu görülmektedir. Reşme ve palan ise 7'şerdir. Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa, Kurban Bayramı'nda 3 raht takımı sunarken darüssaade ağası ise 2 raht takımı sunmuştur. Takımlar yaldızlı sim kemer rahttır. Daha önceki tarihlerde sunulan pîşkeşlerdeki zırh enselikli ifadesi bu tarihten itibaren yoktur. Başlık, reşme, palan, yaldızlı sim rikâb, yaldızlı at gaddâresi, simli eğer, yaldızlı sim kabaralı kesme ve hâşeden oluşmaktadır. Eyer örtüleri kadife, dibâ ve atlas üzerine yaldızlı sim kabaralı kesmedir. Sadrazamın sunduğu eyer örtüsü kesmenin yanında hâşe de bulunmaktadır.

Tablo 7. 1180 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eğer	Kesme
Şehzade Mehmet'in doğumu (Şaban ayı)	Darüssaade Ağası	Yaldızlı sim bargir rahtı, başlık ile reşme, 1 (mercanlıdır)	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Kurşunî çeşm-i bülbul diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa	Yaldızlı sim kemer raht, başlık palan ve reşme, 3	Yaldızlı sim rikâb, 3 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 3	Simli eyer, 3	İkisi pembe ve beyaz diba üzerine ve biri attabî atlas üzerine (hâşe ile) yaldızlı sim kabaralı kesme, 3 (biri hâşe ile)

⁴⁸"Bin yüz yetmiş dokuz senesi ıyd-ı fitrında ihdâ olunub keşide kılınmağın gelen" ibaresinde kimin tarafından hediye edildiği belirtilmemiştir (TSMA, D. Nr.155, s. 8/a).

⁴⁹Üçü kurşunî ve üçü pembe diba üzerinedir. Biri attabî ve biri haşhaşî ve biri elmasî atlas üzerinedir (TSMA, D. Nr.155, s. 8/a).

⁵⁰"Veziroğluna teslim edildi. Fî S. (Safer) sene 1179 (Temmuz/Ağustos 1765)" (TSMA, D. Nr.155, s. 8/a).

⁵¹"Darüssaade ağasına Ali Efendi kulları tarafından teslim olunan. Fî N. (Ramazan)sene 183 (1183) (Haziran/Temmuz 1765)" (TSMA, D. Nr.155, s. 8/b).

Şehzade Selim'in eğitime başlaması (bed-i besmele)	Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa ⁵²	Yaldızlı sim kemer raht, başlık, reşme ve palan, 3	Sim rikâb, 3 çift	Simli gaddâre, 3	Simli eğer	Pembe diba üzerine, attabi atlas üzerine (hâşe ile) ve beyaz diba üzerine yaldızlı sim kabaralı keme, 1
Şehzade Selim'in eğitime başlaması (bed-i besmele)	Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa ⁵³	Yaldızlı sim kemer raht, başlık, reşme ve palan, 3	Sim rikâb, 3 çift	Simli gaddâre, 3	Simli eğer	Pembe diba üzerine, attabi atlas üzerine (hâşe ile) ve beyaz diba üzerine yaldızlı sim kabaralı keme, 1
Şehzade Selim'in eğitime başlaması (bed-i besmele)	Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa ⁵⁴	Yaldızlı sim kemer raht, başlık, reşme ve palan, 3	Sim rikâb, 3 çift	Simli gaddâre, 3	Simli eğer	Pembe diba üzerine, attabi atlas üzerine (hâşe ile) ve beyaz diba üzerine yaldızlı sim kabaralı keme, 1
Şehzade Selim'in eğitime başlaması (bed-i besmele)	Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa ⁵⁵	Yaldızlı sim kemer raht, başlık, reşme ve palan, 3	Sim rikâb, 3 çift	Simli gaddâre, 3	Simli eğer	Pembe diba üzerine, attabi atlas üzerine (hâşe ile) ve beyaz diba üzerine yaldızlı sim kabaralı keme, 1
Şehzade Selim'in eğitime başlaması (bed-i besmele)	Darüssaade Ağası	Sim raht, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Simli gaddâre, 1	Simli eğer	Çeşm-i bülbül kurşûnî diba sim kabaralı keme, 1
Ramazan Bayramı	Darüssaade Ağası ⁵⁶	Yaldızlı sim kemer raht, başlık vereşme, 2	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Biri pembe diba üzerine ve diğeri gümüşî diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 2
Ramazan Bayramı	Kaptan Paşa	Yaldızlı sim bargir rahtı vebaşlık, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Kurşunî çeşm-i bülbül diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1

⁵²"Fas hâkimi Mehmet Sultan cenabına ihsan edilmek üzerine kapı tarafına teslim edilmiştir. Fî M. (Muharrem) sene 1181 (Mayıs/Haziran 1767)" (TSM, D. Nr. 155, s. 8/b).

⁵³"Fas hâkimi Mehmet Sultan cenabına ihsan edilmek üzerine kapı tarafına teslim edilmiştir. Fî M. (Muharrem) sene 1181 (Mayıs/Haziran 1767)" (TSM, D. Nr. 155, s. 8/b).

⁵⁴"Fas hâkimi Mehmet Sultan cenabına ihsan edilmek üzerine kapı tarafına teslim edilmiştir. Fî M. (Muharrem) sene 1181 (Mayıs/Haziran 1767)" (TSM, D. Nr. 8/b).

⁵⁵"Fas hâkimi Mehmet Sultan cenabına ihsan edilmek üzerine kapı tarafına teslim edilmiştir. Fî M. (Muharrem) sene 1181 (Mayıs/Haziran 1767)" (TSM, D. Nr. 155, s. 8/b).

⁵⁶"Beray-ı ıyd-ı şerîf kâtib-i ağa-yı darüssaade Süleyman Efendi'ye Ali Efendi yediyle teslim. Fî R. (Rebiü'l-ahir) sene 184 (1184) (Temmuz/Ağustos 1770)" (TSM, D. Nr. 155, s. 9/a).

Ramazan Bayramı	Yeniçeri Ağası ⁵⁷	Yaldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Frenk atlas üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1 (gümüşüdür)
Ramazan Bayramı	Defterdar	Yaldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Kurşunî dibâ üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Tevkiî Paşa	Yaldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 1 takım	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli eyer, 1	Pembe dibâ üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Kurban Bayramı	Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa	Yaldızlı sim kemer raht, başlık, reşme ve palan, 3	Sim rikâb, 3 çift	Simli gaddâre, 3	Simli eğer	İkisi pembe diba üzerine ve biri çiçekli al hare üzerine (hâşe ile) yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Kurban Bayramı	Darüssaade Ağası	Yaldızlı sim kemer raht, başlık ve reşme, 2	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Biri gümüşî diba diba ve diğeri lacivert atlas üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 2

Tablo 7'deki ilk kayıt hicrî 1180 yılı safer ayına aittir (M. 1766 Temmuz/Ağustos). Diğer kayıtların bir kısmı hareme ait törenlerle ilgili olup Şehzade Sultan Mehmet'in doğumunda mevlidiye pîşkeşi olarak ve şehzade Sultan Selim'in eğitime başlaması (bed-i besmele) için darüssade ağası ve sadrazamın sunduğu hediyelerdir. Diğerleri ise Ramazan Bayramı'nda sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa, darüssaade ağası, kaptan paşa, yeniçeri ağası, defterdar, tevkiî paşa tarafından; kurban bayramında sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa ve darüssaade ağası tarafından sunulan raht takımlarına aittir. Bu kısımda toplam on iki kayıt bulunmaktadır. Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa, Kurban Bayramı'nda, Ramazan Bayramı'nda ve bed-i besmele merasiminde 3'er raht takımı sunmuştur. Darüssaade ağası, iki bayramda da 2'şer takım, bed-i besmele merasiminde ise 1 takım sunmuştur. Diğer devlet ricali ise bayramlarda 1'er raht takımı sunmuşlardır. Takımlar yaldızlı sim kemer raht, başlık, reşme, palan, yaldızlı sim rikâb, yaldızlı at gaddâresi, simli eğer, yaldızlı sim kabaralı kesme ve hâşeden oluşmaktadır. Eyer örtüleri dibâ, hâre atlas ve Frenk atlas üzerine yaldızlı sim kabaralı kesmedir. Sadrazamın sunduğu eyer örtüsü kesmenin yanında hâşe de bulunmaktadır.

Tablo 8. 1181 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları⁵⁸

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eğer	Kesme
Kara Ağaç'a göçte padişah teşrif edince (Muharrem ayında)	Sadrazam Mehmet Paşa	Yaldızlı sim zincir enseli çapkunrahtı, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli diba eyer, 1	Pembe dibâ üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1

⁵⁷"Beray-ı ıyd-ı şerif kâtib-i ağa-yı darüssaade Süleyman Efendi'ye Ali Efendi yediyle teslim. Fi R. (Rebiü'l-ahir) sene 184 (1184) (Temmuz/Ağustos 1770)" (T SMA, D. Nr. 155, s. 9/a).

⁵⁸12 Rebiü'l-evvel 1181 (8 Ağustos 1762) tarihinden itibaren tutulan 17 takımın kaydının has ahur hazinesinde bulunan Başçukadar Abdullah Ağa eliyle Mirahur-ı evvel Halil Ağa tarafından gelen takımlar olduğu belirtilmiştir (T SMA D. Nr. 155, s. 10/a).

Padişah yeniden yaptırılan bende teşrif ettiğinde	Sadrazam Mehmet Paşa	Yaldızlı sim zırh enseli çapkun rahtı ve başlık, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli diba eyer, 1	Gümüşü diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1.
Safer ayında	Darüssaade ağası	Yaldızlı sim zincir enseli kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli diba eyer, 1	Pembe diba yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Padişah Karaağaç'tan Asitaneye teşrif ettiğinde (Rebiü'l-evvel ayında)	Sadrazam Mehmet Paşa	Yaldızlı sim zırh enseli kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli diba eyer, 1	Pembe diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Padişah Cuma namazı için Sultan camiine teşrif ettiğinde (Recep ayında)	Sadrazam	Yaldızlı sim zırh enseli kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli diba eyer, 1	Güvez çuka üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Topkapı halvetinde (Şaban ayında)	Sadrazam	Yaldızlı sim zincir enseli çapkun rahtı, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli diba eyer, 1	Pembe diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme
Topkapı'da	Sadrazam	Yaldızlı sim zincir enseli çapkun rahtı, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 1	Simli diba eyer, 1	Leylaki diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa	Yaldızlı sim zırh enseli kemer raht, başlık, reşmeve palan, 3	Yaldızlı sim rikâb, 3 çift	Simli gaddâre, 3	Simli eyer	Güvez çuka üzerine, kurşunî ve beyaz diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 3
Ramazan Bayramı	Darüssaade Ağası	Yaldızlı sim zincir enseli kemer raht, başlık, 2 takım; yaldızlı sim reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Lacivert kadife üzerine ve gümüşü diba yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Tevkiî Mehmet Paşa	Yaldızlı sim zırh enseli kemer raht, başlık ve reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı gaddâre, 1	Simli diba eyer, 1	Kurşunî diba sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Defterdar İbrahim Efendi	Yaldızlı sim zırh enseli kemer raht, başlık ve yaldızlı sim reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı gaddâre, 1	Simli diba eyer, 1	Kurşunî diba sim kabaralı kesme, 1
Ramazan Bayramı	Yeniçeri Ağası ⁵⁹	Yaldızlı sim zırh enseli kemer raht, başlık ve yaldızlı sim reşme, 1 takım	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı gaddâre, 1	Simli diba eyer, 1	Çeşm-i bülbül kurşunî diba yaldızlı sim kabaralı kesme, 1

⁵⁹Yeniçeri ağasının sunduğu bu hediyeler, Kırım hanına ihsan edilmiştir (Cemaziye'l-evvel 1182- Eylül/Ekim 1768) (TSM. D. Nr. 155, s. 11/a).

----	Nişancı Mehmet Paşa ⁶⁰	Yaldızlı sim zırh enseli kemer raht, başlık ve yaldızlı sim reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı gaddâre, 1	Simli diba eyer, 1	Pembe diba yaldızlı sim kabaralı kesme, 1
Kurban Bayramı	Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa	Yaldızlı sim zırh enseli kemer raht, başlık, 3; yaldızlı sim palan, 1; yaldızlı reşme, çapkun rahtı ve başlık, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 3	Simli eyer, 3	Biri beyaz diba üzerine (hâşe ile), biri pembe diba üzerine ve biri beyaz atlas üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 3
Kurban Bayramı	Darüssaade Ağası	Yaldızlı sim zincir enseli kemer rahtı, başlık, 2 (biri çapkun rahtı); yaldızlı sim reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Mor kadife üzerine ve kurşuni diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 2

Hicrî 1181 yılı (M. 1767) içinde Has ahura pîşkeş gelen raht takımları ile ilgili on dört kayıt mevcuttur. Kurban ve Ramazan bayramlarından başka göç denilen padişahın gezi amacıyla Karaağaç'a teşrif etmesi ve Karaağaç'tan İstanbul'a dönmesi, padişahın yeniden yaptırılan bende teşrif etmesi, Cuma namazı için padişahın Sultan Ahmet camisine teşrif etmesi ve Topkapı halveti sırasında padişaha sadrazam tarafından sunulan raht takımlarının kaydı da bulunmaktadır. Bu zamanlarda sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa, 1'er raht takımı sunmuştur. Bunların bir kısmının çapkun rahtı olduğu görülmektedir. Darüssaade ağası, tevkii (nişancı), Defterdar İbrahim Efendi, yeniçeri ağası ve Nişancı Mehmet Paşa Ramazan Bayramı'nda 1'er raht takımı takdim etmiştir. Sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa, bayramlarda 3'er raht takımı sunmuştur. Diğer kayıtlarla kıyaslandığında kayıtlar arasında hem sayı olarak hem de hediyelerin sunum zamanlarındaki çeşitlilik açısından H. 1181 yılında tutulanların daha fazla olduğu görülmektedir. Eyer örtüleri diba, çuka, atlas ve kadifedir.

Tablo 9. 1182 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eyer	Kesme
Ramazan Bayramı	Darüssaade Ağası ⁶¹	Yaldızlı zırh enseli sim kemer raht, başlık, 2 (biri çapkun rahtı) ve yaldızlı sim reşme,1	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Kurşunî diba üzerine ve gümüşî diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 2
Kurban Bayramı	Darüssaade Ağası	Yaldızlı zırh enseli sim kemer raht, başlık, 2 (biri çapkun rahtı) ve yaldızlı sim reşme,1	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı, at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Kurşunî diba üzerine ve gümüşî diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 2

Tablo 9'da H. 1182 yılında bayramlarda darüssaade ağasının sunduğu pîşkeşlerin kayıtları bulunmaktadır (M. 1769). Darüssaade ağası, her iki bayramda da yaldızlı zırh enseli sim kemer raht, başlık, yaldızlı sim reşme, at gaddâresi, simli eyer ve yaldızlı sim kabaralı kesmeden oluşan 2'şer raht takımı sunmuştur. Takımlardan birer tanesi çapkun rahtıdır. Eyer örtülerinin kumaşı ise dibâdır.

⁶⁰Nişancı Mehmet Paşa'nın bu hediyeler, Kırım hanına ihsan edilmiştir (Rebiü'l-evvel 1182- Temmuz/Ağustos 1768) (TSMA. D. Nr. 155, s. 11/a).

⁶¹Bu hediyeler, Kırım hanına ihsan edilmiştir (Cemaziyelevvel 1182/Eylül/Ekim 1768 ve Rebiü'l-evvel 1182/TeMMuz/Ağustos 1768) (TSMA, D. Nr. 155, s. 12/a).

Tablo 10. 1183 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eyer	Kesme
Fatma Sultanın doğumunda	Darüssaade Ağası	Yaldızlı zincir enseli sim kemer raht, başlık, 1 yaldızlı sim reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 1 çift	Yaldızlı, at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Gümüşi çuka üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme
Ramazan Bayramı	Darüssaade Ağası	Yaldızlı zincir enseli sim kemer raht, başlık, 2; yaldızlı sim reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı, at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Güvez kadife üzerine ve badincani (patlıcanî) atlas üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri çapkun kesmesi)
Kurban Bayramı	Darüssaade Ağası	Yaldızlı sim kemer raht ma başlık 2 (biri çapkun rahtı), yaldızlı sim reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı, at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Güvez kadife üzerine ve badincani (patlıcanî) atlas üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri bargir kesmesi)

H. 1183 yılındaki üç kayıt Darüssaade Ağasının pîşkeşlerini içermektedir. Bunlar Fatma Sultan'ın doğumunda vebayramlarda olmak üzere, 2'şer raht takımından oluşmaktadır. Ağ, yaldızlı zırh enseli sim kemer raht, başlık, yaldızlı sim reşme, at gaddâresi, simli eyer ve yaldızlı sim kabaralı kesmeden oluşan 2'şer raht takımı sunmuştur. Kurban Bayramı'nda sunduğu raht takımının biri çapkun rahtıdır. Eyer örtülerinin kumaşları ise çuka, kadife ve atlastır.

Tablo 11. 1184 Yılında Has Ahur Hazinesine Pîşkeş Gelen At Binit Takımları

Geliş Zamanı	Kimden Geldiği	Raht/başlık, palan ve reşme	Rikâb	Gaddâre	Eyer	Kesme
Ramazan Bayramı	-	Yaldızlı sim kemer raht ma başlık 2 (biri çapkun rahtı), yaldızlı sim reşme, 1	Yaldızlı sim rikâb, 2 çift	Yaldızlı, at gaddâresi, 2	Simli eyer, 2	Çeşm-i bülbül kurşunî diba üzerine ve Frenk atlas üzerine yaldızlı sim kabaralı kesme, 2 (biri bargir kesmesi)

Son kayıt ise 1184 yılı ramazan ayındadır. Ramazan ayı Miladi takvimde Aralık 1770 ve Ocak 1771'e tekabül etmektedir. Bu kısımda kimden geldiği belirtilmeyen 2 raht takımı kaydı bulunmaktadır. Ramazan Bayramı'nda 2 takım, genellikle darüssaade ağası tarafından sunulmuş olduğu hatırlanacak olursa bunların darüssaade ağası tarafından sunulmuş olabileceği düşünülebilir.

SONUÇ

Çalışmamızda TSMA, D. Nr 155'teki kayıtlar onbir tabloda tasnif edilmiştir. XVIII. Yüzyılın ortalarında sadrazam, kaptan paşa, darüssaade ağası, yeniçeri ağası, defterdar ve nişancı her sene rikâb-ı hümayuna önemli zamanlarda değerli hediyeler sunmuşlardır. Bu hediyeler arasında at takımları önemli bir yer tutmaktadır. Bu takımlar, raht hazinesine dâhil edilmiş ve bunlar için ayrı defterler tutulmuştur. Pîşkeş adı verilen hediye sunumları Ramazan Bayramı, Kurban Bayramları, Cuma namazı, cenaze, şehzade doğumu, bed-i besmele merasimi, padişahın bir yere teşrifi ve ziyafet verilmesi gibi zamanlarda olmuştur. Hicrî 1174 ve 1184 yılları arasını kapsayan kayıtlarda padişaha hediye olarak sunulan ve raht hazinesine dâhil edilen eşyalar yer almaktadır. İlk tabloda altı kayıt bulunmaktadır ve ilk kayıt sadrazamın padişaha sunduğu ziyafet pîşkeşine aittir. Tablolar incelendiğinde bazı istisnalar olmakla birlikte, Ramazan Bayramı'nda, sadrazam

3 raht takımı sunarken kaptan paşa, yeniçeri ağası ve defterdar 1'er takım sunmuşlardır. Kurban Bayramı'nda ise sadrazam 2 raht takımı sunmuştur. Her bir takım genel olarak zırh enselikli sim kemer raht, başlık, reşme, palan, yaldızlı sim rikâb, yaldızlı at gaddâresi, simli eyer, yaldızlı sim kabaralı kesme ve hâşeden oluşmaktadır. At binmeyi kolaylaştıran unsurlar eyer, raht, başlık, reşme ve rikâbdır. Gaddâre ise bir güç unsuru sayılabilecek silah olarak at takımını tamamlayan bir unsur olarak takımlar arasında yer almaktadır. Bazı takımlarda reşme, palan ve hâşe bulunmamaktadır. At örtüleri kesme ve hâşedir. Eyer örtüleri atlas ve diba üzerine yaldızlı sim kabaralı kesmedir. At örtüsü olarak kesmelerin cinsi dibâ, hâre, atlas, kadife ve çuka olup Sadrazamın sunduğu eyer örtülerine ilave olarak hâşe de bulunmaktadı. Renkleri ise mavi, al, lacivert, mor, haşhaşi, gümüşî, sincabî, camgöbeği, pembe, beyaz, kurşunî, leylakî, şarabî, güvez ve patlıcanîdir. Bunların içinde pembe, beyaz ve kurşunî renkleri en fazla tercih edilenlerdir. Desenleri ise çiçekli, çeşm-i bülbül, müşebbek, yaldızlı sim kabaralı ve yeşim kabaralıdır.

Hicrî 1176 senesinin Kurban Bayramı'nda diğer yıllardan farklı olarak sadrazam, 6 raht takımı sunmuştur. Hicrî 1177 yılında Ramazan ve Kurban Bayramları'ndan başka sadrazam nişan getirdiğinde 1 raht takımı pîşkeş sunmuştur. Hicrî 1178 yılındaki kayıtlara göre padişaha hediye olarak sunulan ve has ahur hazinesine dâhil edilen at binit takımları, bayramların yanı sıra cenaze, padişahın Zeynep Sultan'ın ve Saliha Sultan'ın sarayına teşrifleri gibi zamanlarda vuku bulmuştur ve bunlarla ilgili dokuz kayıt mevcuttur. İlk kayıt 1178 yılı recep ayına aittir. 1764 Aralık ile 1765 Ocak aylarına denk gelmektedir. Şehzade Sultan Numan'ın vefatında (1764) cenazesi vesilesiyle Sadrazam Mustafa Paşa, 2'şer raht takımı pîşkeş çekmiştir. Padişah, Zeynep Sultan'ın sarayına teşrif ettiğinde ise 1 raht takımı kimin tarafından sunulduğu belli olmayıp, hazineye dâhil edilmiştir. Padişahın Saliha Sultan'ın sarayına teşrifi dolayısıyla Kaptan Mehmet Paşa zırh enselikli yaldızlı sim kemer raht, başlık, reşme, palan, yaldızlı sim rikâb, yaldızlı at gaddâresi, simli eyer, yaldızlı sim kabaralı kesme ve hâşeden oluşan bir raht takımı hediye etmiştir. Hicrî 1180 yılında ise diğer yıllardan farklı olarak hareme ait törenlerle ilgili hediye sunumu söz konusu olmuştur. Bunlar, Şehzade Sultan Mehmet'in doğumunda mevlidiye pîşkeşi olarak ve şehzade Sultan Selim'im eğitime başlaması (bed-i besmele) için darüssade ağası ve sadrazamın sunduğu hediyelerdir.

Defterde en çok kayıt Hicrî 1181 (M. 1767) yılına aittir. Tablo 8'de has ahura pîşkeş gelen raht takımları ile ilgili on dört kayıt mevcuttur. Padişaha sadrazam tarafından bayramlardan başka göç denilen padişahın gezi amacıyla Karaağaç'a teşrif etmesi ve Karaağaç'tan İstanbul'a dönmesi, padişahın yeniden yaptırılan bende teşrif etmesi, Cuma namazı için padişahın Sultan Ahmet camisine teşrif etmesi ve Topkapı halveti sırasında sunulan raht takımlarının kaydını içermektedir. Bu zamanlarda sadrazam Muhsinzade Mehmet Paşa, 1'er raht takımı sunmuştur. Bunların bir kısmının çapkun rahtı olduğu görülmektedir. Darüssaade ağası, tevkii, Defterdar İbrahim Efendi, yeniçeri ağası, Nişancı Mehmet Paşa, Ramazan Bayramı'nda 1'er raht takımı takdim etmiştir. Hem sayıca hem de hediyelerin sunum zamanlarındaki çeşitlilik açısından H. 1181 yılında sunulan raht takımlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Hicrî 1183 yılında kayda geçen eşyalar, darüssaade ağasının pîşkeşlerini içermektedir. Bunlar Fatma Sultan'ın doğumunda, her iki bayramda 2'şer raht takımından oluşmaktadır. Bazı eşyaların hangi tip binek hayvanı için olduğu ise bargir kesmesi ve çapkun rahtı gibi ifadelerle belirtilmiştir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar aralarında çıkar çatışması olmadığını "The authors declare that they have no conflict of interest" beyan ederler.

EXTENDED SUMMARY

A RAHT TREASURY BOOK FROM THE SECOND HALF OF THE 18TH CENTURY

INTRODUCTION

Horses have an important place in Turkish history. Horses were the animals most used in daily life by the Turks. In the equestrian nomadic culture, all activities were carried out on horses. In social life, horses were at the center of many activities as mounts. Hunting, grazing and watering of flocks, taking them from pasture to pasture, from wintering grounds to summer pastures and directing them were all done thanks to horses. Games such as javelin and “çöğen” were also performed on horses. Horses had an important place not only in the daily lives of the Turks but also in state life. Horses always came to the fore in raids and wars against enemies. On the other hand, horses were also an important element of ceremonies.

Books were kept for items that were added to the raht treasury for various reasons and items that were taken out of the treasury in the Ottoman Empire. These books contain records of gold and silver headdresses, stirrups and saddle covers, as well as some weapons, given to the sultans as gifts by people such as the grand vizier, janissary agha, darüssaade agha, valide sultan and valide sultan kethüda at important times such as holidays, newroz, feasts and hunting expeditions. After stating who the pîşkeş came from, on what occasion and its date, each and every ruby and emerald stone on the decorated saddle sets were recorded in the finest detail. Items that were taken out of the raht treasury from time to time to be given as gifts or for reasons such as being broken and rebuilt were indicated in the section of the books where each item was written.

The horse has been an important element of ceremonies and expeditions in Turkish culture. Horses and saddle set (raht gear) were among the gifts presented to Ottoman sultans on important occasions such as religious festivals, circumcision ceremonies, visits, and banquets. In the Ottoman Empire, horse riding gear is one of the prominent elements in showing power and magnificence. Horses also have a special importance in the implementation of the ceremony. For this reason, who will ride with horse and how to use riding gear subject to rules. The raht treasury, which is one of the sub-units of the internal treasury, is an important treasury where the sultan's horse riding gear is kept. The ornate horse harnesses, which were among the gifts presented to the sultans, were included in the raht treasury of the inner treasury, and these items were recorded in detail one by one in the raht treasury books. The notebook we will use in our study is the Raht Treasury notebook numbered TSMA D. 155, registered in the Ottoman Archives. The notebook contains records of horse riding equipment presented to Sultan Mustafa III by state officials such as the grand vizier, darüssaade agha, tevkiî pasha, janissary chief and captain pasha at important times over a period of approximately ten years, and recorded by being included in the royal treasury of the palace (Between H. 1174/AD. 1761 H. and 1784/AD. 1770-1771).

METHOD

In this study, the records in the TSMA. D. 155 book in the Topkapi Palace Museum Archive sub-fund of the Ottoman Archives were examined and tables were created according to the dates of the gifts arriving at the treasury, when the gift was presented to the sultan, on what occasion, by whom, and the type of gifted item. Tables were created separately for each year.

FUNDINGS, CONCLUSION AND DISCUSSION

In the study, the records in TSMA, D. Nr 155 are classified in eleven tables. In the middle of the 18th century, the grand vizier, captain pasha, agha of the darussalam, agha of the janissaries, the treasurer and the gunner presented valuable gifts to the imperial retinue every year at important times. Horse teams have an important place among these gifts. These teams were included in the raht treasury and separate books were kept for them. Gift presentations called pîşkeş took place at times such as Ramadan Bayram, Eid al-Adha, Friday prayers, funerals, the birth of a prince, the bed-i besmele ceremony, the sultan's presence somewhere and giving a banquet. The records covering the years between 1174 and 1184 AH include items presented to the sultan as gifts and included in the raht treasury. There are six records in the first

table and the first record belongs to the feast pîşkeş that the grand vizier presented to the sultan. When the tables are examined, although there are some exceptions, on the Ramadan Feast, the grand vizier presented 3 raht sets, while the Kaptan Pasha, Janissary Agha and the Treasurer presented 1 set each. On the Eid al-Adha, the grand vizier presented 2 raht sets. Each set generally consists of an armored nape-shaped silver belt raht, headgear, reşme, palan, gilded silver rikâb, gilded horse gaddâre, silver saddle, gilded silver hobnail cut and haşe. The elements that make riding easier are the saddle, raht, headgear, reşme and rikâb. Gaddâre is among the sets as a weapon that can be considered an element of power and is an element that completes the horse set. Some sets do not include reşme, palan and haşe. Horse covers are cut and haşe. The saddle covers are satin and diba with gilded glitter embossed cut. The types of cuts for horse covers are diba, hare, satin, velvet and chuka, and in addition to the saddle covers presented by the Grand Vizier, there is also haşe. Their colors are blue, red, navy blue, purple, poppy, silver, squirrel, cyan, pink, white, lead, lilac, wine, violet and eggplant. Among these, pink, white and lead are the most preferred colors. Their patterns are flowered, çeşm-i bülbül, lattice-shaped, gilded glitter embossed and jade embossed.

The most records in the register belong to the year 1181 AH (1767 AD). Table 8 contains fourteen records regarding the raht sets that arrived at the has ahur. It includes the records of the raht sets presented during the sultan's visit to Karaağaç for a trip, which was called to the sultan by the grand vizier in addition to the holidays, and his return from Karaağaç to Istanbul, the sultan's arrival at the newly rebuilt lodge, the sultan's arrival at the Sultanahmet Mosque for Friday prayers, and the Topkapı seclusion. During these times, the grand vizier Muhsinzade Mehmet Pasha presented 1 raht set each. It is seen that some of these were "çapkun" rahts.

KAYNAKÇA

- A Akcan, A. (2022). Eski Türk kültür ve medeniyetine dair: bozkır'da var olmak, Tarih ve Gelecek Dergisi, 8 (3), 896-909. Doi:10.21551/jhf.1173800
- Akcan, A. (2021). Legacy of the steppe: traces of the scythian horse. Journal of Social Sciences and Education, 4(2), 263-275. doi:10.53047/josse.993521
- Açıkgöz F. Ü. (2012). XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Hediye ve Hediyeleşme (Padişahlara sunulan ve Padişahların verdiği hediyeler üzerine bir araştırma), [Yayımlanmamış doktora tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Açıkgöz, F. Ü. (2018). Osmanlı harem tarihi araştırmalarında kullanılabilecek iç hazine defterleri üzerine bazı tespitler, (ed. İsmail ÖZÇELİK), Tarih yazımı üzerine -II, (369-398) Berikan Yayınevi.
- Arslanboğa, (2014). Osmanlı Devleti'nde İç Hazine Harcamaları (1649-1680), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Yayınları.
- Dingeç, E. (2011). 18. yüzyılın ikinci yarısında saray atlarının binit takımları, Uludağ üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(20), 1-20.
- Dingeç, E. (2013). Osmanlı hazinelerinden bir fon: raht hazinesi. İkinci İktisat Tarihi Kongresi Bildiriler Kitabı 1, (ed. Durmuş, İ. (2021). Türk kültür çevresinde at. Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. 5 (1), 1-12. doi: 10.34189/asyam.5.1.001
- Mustafa ÖZTÜRK-Ahmet AKSIN), 213-230. Elazığ, Türkiye.
- Karlav, M. (2019). 72 numaralı harc-ı hassa defterinin transkripsiyonu ve değerlendirmesi, [Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Özcan, A. (1999). İstabl, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 19, 201-202.
- Özdemir, F. (2020). 17. yüzyılda Osmanlı devletinde raht hazinesine bir bakış, Asos Journal, (111), 433-462. doi: 10.29228/ASOS.47021
- Parlatır, İ. (2014). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı Yayınevi.
- Sönmez, E. (2001). 1124/1717 tarihli deftere göre raht hazinesi, [Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Tabakoğlu, A. (1985). Gerileme Dönemine Giren Osmanlı Maliyesi, Dergah Yayınları.
- Temür, S. (2019). 1110 numaralı harc-ı hassa defterinin transkripsiyonu ve değerlendirmesi, [Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1978). Osmanlı devleti maliyesi kuruluşu ve Osmanlı devleti iç hazinesi, Belleten, XLII (165-168), 73-82.
- Yardı, G. (2019). Osmanlı Devleti'nde Enderûn Hazinesi Gelir Defteri (1783-1803), 20 Yıllık Enderûn Hazinesi Gelir Defteri Üzerine Bir İnceleme, Kimlik Yayınları.
- Yardı, G. (2023). 17. yüzyılın ikinci yarısına ait bir hazine defteri, New Era International Journal Of Interdisciplinary Social Researches, 8(17), 28-55, doi:10.5281/zenodo.7752701

